

6

Β. Μανιερίτης.

Αύγουστος 1989

- 800 327

8957

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

I. Γενικά

1. Η φοροδιαφυγή είναι σήμερα το μεγαλύτερο έως πρόβλημα του δημόσιου τομέα. Δεν είναι μόνο η τεράστια έκταση που έχει λάβει το φαινόμενο και οι συνεπακόλουθες οικονομικές συνέπειες, όπως π.χ. τα μεγάλα ελλείμματα του δημόσιου τομέα, οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, η ανοδιανομή του εισοδήματος υπέρ των οικονομικά εύρωστων τάξεων κ.λ.π., αλλά είναι και οι κοινωνικές προεκτάσεις. Η φοροδιαφυγή είναι σήμερα η πιο μαζική και η περισσότερο ανεκτή εκδήλωση παραβίασης των νόμων και η πιο έκδηλη απόδειξη της κοκής λειτουργίας και των τεράστιων αδυναμιών και ελλείψεων της δημόσιας διοίκησης.

2. Η φοροδιαφυγή είναι πολύπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο που ξεπερνά την καθαρά οικονομική σφαίρα. Κατ' αρχήν κάθε φόρος προσφέρεται για διαφορετικό τρόπο ή τρόπους φοροδιαφυγής. Αρκεί λοιπόν να σκεφθούμε πόσοι φόροι υπάρχουν στο ελληνικό φορολογικό σύστημα για να δούμε με πόσες μορφές μπορεί να εκδηλωθεί η φοροδιαφυγή. Επίσης η επαγγελματική ιδιότητα και οι ιδιαίτερες συνθήκες του κάθε φορολογούμενου προσφέρουν διαφορετικές προϋποθέσεις και δυνατότητες φοροδιαφυγής. Πέρα απ' αυτό τα αίτια για κάθε περίπτωση φοροδιαφυγής είναι πολλές φορές διαφορετικά. Έτσι το φαινόμενο καταλήγει να είναι εξαιρετικά πολύπλοκο και δύσκολο να ανιχνευτεί.

3. Συνέπεια των παραπάνω παρατηρήσεων είναι η πεποίθησή μας ότι η φοροδιαφυγή δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί με ένα μόνο μέτρο, όπως π.χ. την ποινικοποίηση του αδικήματος. Κατά τη γνώμη μας απαιτείται λήψη σειράς μέτρων και συνδυασμένη προσπάθεια από πολλούς φορείς και προς πολλές κατευθύνσεις. Απαιτούνται δραστηρικά μέτρα, νομοθετικές ρυθμίσεις, μεταβολή του φορολογικού συστήματος, μεταβολή νοοτροπίας κ.λ.π.

4. Από τα παραπάνω δεν θα πρέπει να οδηγηθεί κανείς στο συμπέρασμα ότι ο περιορισμός της φοροδιαφυγής δεν είναι εφικτός. Αντίθετα, η άποψή μας είναι ότι η φοροδιαφυγή είναι δυνατόν να περιοριστεί. Ο περιορισμός της όμως απαιτεί συνδυασμένη μακροχρόνια προσπάθεια, συνέπεια και συνέχεια. Προϋποθέτει επίσης την εύρυθμη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.

5. Σαν γενική προϋπόθεση για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής θεωρείται η ταχύς της αντίστροφης:

$$p \cdot f > g$$

όπου:

p = η πιθανότητα ανακάλυψης της φοροδιαφυγής από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

f = η ποινή (χορηγική ή άλλη) που θα επιβληθεί, και

g = το οικονομικό (ή άλλο) όφελος από την πραγματοποίηση της

φοροδιαφυγής.

Στην Ελλάδα σήμερα κυνύει η αντίστροφη ανισότητα, δηλαδή p.f.q. Γι' αυτό και η φοροδιαφυγή έχει λάβει τις σημαντικές διαστάσεις.

6. Από την παραπάνω ανισότητα είναι εύκολο να συμπεράνει κανείς τις κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να στραφούν οι προσπάθειες για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Το σημαντικότερο ίσως είναι ότι θα πρέπει με κάθε τρόπο να αυξηθεί η πιθανότητα ανακάλυψης της φοροδιαφυγής (ρ) από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Θα πρέπει δηλαδή να αυξηθεί η τιμή του (ρ), η οποία σήμερα είναι εξαιρετικά μικρή.

7. Η αύξηση της πιθανότητας ανακάλυψης της φοροδιαφυγής εξαρτάται από την διοίκηση.

Εδώ απαιτείται:

i) Καλύτερη οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών αλλά και όλου του Δημοσίου Τομέα. Είναι απαραίτητο π.χ., φορολογούμενοι να χρησιμοποιούν τις διατυπωτικές μηχανές της εφορίας για να κατασκευάσουν πλαστά στοιχεία.

ii) Επιλογή με αυστηρά κριτήρια εφοριακών ελεγκτών οι οποίοι και θα έχουν μεγάλες ικανότητες και δεν θα χρηματίζονται. Μόνο αυτοί θα διενεργούν τους ελέγχους στις επιχειρήσεις. Σε περίπτωση αποδεδειγμένου χρηματισμού των υπαλλήλων αυτών οι ποινές θα είναι μεγάλες και απώσθηστε θα χάνουν την δημοσιονομική τους ιδιότητα αλλά και το δικαίωμα συνταξιοδότησής τους.

iii) Μηχανογραφική επεξεργασία και διασταύρωση των στοιχείων. Η σημερινή κατάσταση είναι απαράδεκτη. Δεν νοείται μία επιχείρηση που εκδίδει πλαστά τιμολόγια, δελτία αποστολής κ.λ.π. επί δεκάετες, να μην υπάρχει καθόλου ως φορολογούμενος. Όπως επίσης δεν νοείται ελεύθερος επαγγελματίας (ιατρός) να υποβάλλει δήλωση φορολογίας εισοδήματος κάθε χρόνο επί σειρά ετών, αλλά να μην υποβάλλει δήλωση χαρτοσήμου που αντιστοιχεί στα εισοδήματα αυτά και να μην τον ενοχλεί κανείς. Εάν οι υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών δεν μπορούν να συλλάβουν αυτή την απλή περίπτωση τότε είναι φανερό ότι δεν υπάρχει καμία ελπίδα για περιορισμό της φοροδιαφυγής.

iv) Ενδεικτικά επίσης αναφέρεται ότι επικρατεί χάος στην περίπτωση των τελών κυκλοφορίας, όπου υπάρχουν τσεξ (αντί για έναν) κατάλογοι αυτοκινήτων. Πως οι ασφαλιστικές εταιρείες βρίσκουν τους πελάτες τους και εισπράττουν τα ασφάλιστρα και οι εφορίες δεν μπορούν να τους εντοπίσουν?

v) Επίσης είναι απαραίτητο η ΥΠΕΔΑ να μην διαθέτει αυτοκίνητα και στοάς για να μπορεί να ελέγχει τη διακίνηση των εμπορευμάτων. Σήμερα οι υπάλληλοι αυτοί περιμένουν στους φωτεινούς σηματοδότες και εάν κάποιο επαγγελματικό αυτοκίνητο σταματήσει στο σηματοδότη τότε του κάνουν έλεγχο. Παράλληλα,

επειδή είναι με πολιτική περιβολή, τα Ι.Χ. επιβατικά αυτοκίνητα (με τα οποία βιοτεχνίες και καταστήματα διακινούν εμπορεύματα), δεν έχουν υποχρέωση να σταματήσουν και να δεχθούν τον έλεγχο.

vi) Η βελτίωση των υποθεσιών του υπουργείου οικονομικών δεν αρκεί. Θα πρέπει όλη η δημόσια διοίκηση να εργάζεται. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι εντολές των δημοσίων ταμείων προς τα αστυνομικά τμήματα για την προσαγωγή οφειλετών του δημοσίου εκτελείται με μεγάλη καθυστέρηση (έως ένα χρόνο) και πάντοτε σπρόθυμα.

vii) Η ~~συνεργασία~~ μεταξύ υπουργείου οικονομικών και ασφαλιστικών ταμείων είναι σήμερα ανύπαρκτη. Ενώ η ανάγκη για στενή συνεργασία είναι προφανής, σε πρόσφατη προσπάθεια που είχε γίνει με πρωτοβουλία του υπουργείου οικονομικών (γραφείο υπουργού) τόσο οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΙΚΑ όσο και του υπουργείου δεν έδειξαν κανένα ενδιαφέρον. Ανάλογη συνεργασία θα πρέπει να υπάρχει μεταξύ υπουργείου οικονομικών και υπουργείου γεωργίας, αγροτικής τρέφεας, υπουργείου συγκοινωνιών κ.λ.π.

viii) Συμπερασματικό θα μπορούσε να πει κανείς ότι και μόνο με τη λήψη στοιχειωδών μέτρων κοινής λογικής, οργάνωσης και νοικοκυρέματος του υπουργείου οικονομικών θα έχουμε αρκετά αποτελέσματα. Τονίζεται εδώ ότι δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία η πραγματική αύξηση της τιμής του (p) όσο η εντύπωση που έχει ο φορολογούμενος για την πιθανότητα ανακάλυψής του σε περίπτωση φοροδιαφυγής. Γι' αυτό η ευρεία δημοσιότητα (μέσω της τηλεόρασης) περιπτώσεων όπως αυτή της Θεσσαλονίκης, θα βοηθούσε ώστε ο φορολογούμενος να νομίζει (perceive) ότι το (p) είναι μεγαλύτερο απ' ό,τι πραγματι είναι.

8. Η αύξηση του f (πρόστιμα και ποινές) είναι φαινομενικά εύκολη, απαιτεί όμως μεγάλη προσοχή. Κατ' αρχήν υπάρχει το θέμα της επιλογής του είδους των ποινών. Για τους αποδεδειγμένα παραβάτες, θα πρέπει να επιλεγούν και να εφαρμόζονται ποινές που πραγματικά θα είναι άμεσες και θα πονούν, χωρίς όμως να δημιουργούν κοινωνικές αντιδράσεις και να ηρωποιούν τους φοροφυγάδες. Ετσι, π.χ. το κλείσιμο της επιχείρησης ίσως είναι προτιμότερο από την ποινή φυλάκισης.

Το δεύτερο σημαντικό σημείο είναι η διάκριση μεταξύ φοροδιαφυγής που προέκυψε σθαλπτα από λάθος και η οποία είναι εύκολο να ανιχνευτεί (π.χ. με μια απλή σύγκριση) από τη φοροδιαφυγή που γίνεται με σύστημα (π.χ. διπλά βιβλία, πλαστά τιμολόγια κλπ.) Νομίζουμε ότι οι ποινές στη μια περίπτωση θα πρέπει να διαφέρουν ριζικά από την άλλη. Επίσης οι ποινές σε περίπτωση υπότροπων φοροφυγάδων θα πρέπει να είναι εξουθενωτικές.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι και η στάση του κοινωνικού συνόλου προς τον φοροφυγάδα έχει σημασία και αυξάνει ή μειώνει την τιμή του f. Αν και η κοινωνική αποδοχή ή απομόνωση του φοροφυγάδα είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί, δεν θα πρέπει όμως η διάσταση αυτή να παραβλέπεται. Γι' αυτό, και πάλι έχει

εισαχθεί το μόθημα της πολιτικής οικονομίας στα λύκεια, θα πρέπει να σωτηρωθεί ένα τουλάχιστο κεφάλαιο στη φοροδιαφυγή και τις επιπτώσεις της. Θα πρέπει με κάθε τρόπο να περάσει το μήνυμα ότι η φοροδιαφυγή συνιστά σπασήματα αντικοινωνική συμπεριφορά.

9. Όταν αφορά το δεξιό μέλος της ανισότητας, εδώ μεγάλη σημασία έχει, ιδιαίτερα στη φορολογία εισοδήματος, το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης. Όσο πιο μεγάλη είναι η φορολογική επιβάρυνση τόσο πιο ουσιαστικό είναι το κίνητρο για φοροδιαφυγή. Από την πλευρά αυτή, το σημερινό σύστημα φορολογίας εισοδήματος με την εξαιρετικά υψηλή προοδευτικότητα για εισοδήματα πάνω από 1.800.000 δρχ. και με συντελεστή 49% στα 3.400.000 δρχ. εισοδήματος (από το οποίο έχουν εκπεσθεί μόνο οι κερήσεις των ασφαλιστικών ταμείων) αποτελεί θερμοκήπιο φοροδιαφυγής. Είναι ενδεικτικό ότι από τα τέλη της δεκαετίας του 70, όπου η φορολογία εισοδήματος έγινε υψηλή, άρχισε να πραγματοποιείται εκτεταμένη φοροδιαφυγή και από τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, σε συνεργασία βέβαια με τις επιχειρήσεις όπου απασχολούνται.

II. Φορολογικό σύστημα

Θα ήταν παράλειψη εάν στο σημείωμα αυτό δεν αναφερόμασταν στο φορολογικό σύστημα.

Με δεδομένο το υπάρχον φορολογικό σύστημα, κάθε προσπάθεια για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής θα έχει κατά τη γνώμη μας αποτυχημένα αποτελέσματα. Το φορολογικό μας σύστημα, δηλαδή, ευνοεί απεριόριστα τη φοροδιαφυγή. Αρκεί να σκεφθεί κανείς ότι τα χιλιάδες μικρά καταστήματα λιανικής πώλησης φορολογούνται με βάση τις αγορές τους, άρα έχουν συμφέρον να τις αποκρύπτουν, ενώ οι προμηθευτές τους, που συνήθως τηρούν βιβλία Δ κατηγορίας, έχουν συμφέρον να μη φανερώνουν όλες τις πωλήσεις τους. Έτσι και οι δύο συναλλασσόμενοι έχουν συμφέρον να συνεργασθούν για να φοροδιαφύγουν. Αυτό βέβαια είναι το περισσότερο γνωστό παράδειγμα, αλλά το φορολογικό μας σύστημα είναι γεμάτο από τέτοιες περιπτώσεις. Λιγότερο γνωστή, π.χ. είναι η περίπτωση των εργολάβων και τεχνικών επιχειρήσεων που κατασκευάζουν πολυκατοικίες και πωλούν διαμερίσματα. Το μικτό εισόδημα των επιχειρήσεων αυτών βρίσκεται από την τιμή που δηλώνεται στα συμβόλαια μεταβίβασης των διαμερισμάτων. Είναι γνωστό όμως ότι και ο αγοραστής φορολογείται (φόρος μεταβίβασης ακινήτων) με βάση την τιμή αυτή, και έτσι και οι δύο συναλλασσόμενοι έχουν συμφέρον να δηλώσουν χαμηλότερη τιμή, πράγμα το οποίο γίνεται συστηματικά και σε μεγάλη έκταση. Χαρακτηριστική είναι επίσης και η περίπτωση του επιχειρηματία (με βιβλία Α ή Β κατηγορίας) που ενώ πρόθεση του είναι να μειώσει το φόρο που αναλογεί στα εισοδήματά του, είναι υποχρεωμένος να μην αποδώσει και το ΦΠΑ.

Το άλλο πρόβλημα με το φορολογικό μας σύστημα είναι ότι είναι εξαιρετικά πολύπλοκο και αυτό ευνοεί σημαντικά τη φοροδιαφυγή. Ο

αποτυχημένα
πέρα
συμφέρουν

σε βάθος φορολογικός έλεγχος είναι εξαιρετικά δύσκολος, οι ομφιοβητήσεις είναι ο κανόνας και η ενοχέτευση σωστών παρηγορησιών προς τους φορολογούμενους είναι σχεδόν αδύνατη. Επιβάλλεται λοιπόν η απλοποίηση του φορολογικού μας συστήματος με την κατάργηση πλήθους μικρών φόρων και η συγκέντρωσή της προσοχής των εφοριακών υπαλλήλων στις μεγάλες κατηγορίες φόρων (οι οποίες θα πρέπει και αυτές να απλοποιηθούν).

Το σημαντικότερο όμως είναι να θεσπιστούν τέτοιοι φοροι που να καθιστούν τη φοροδιαφυγή αντικειμενικά αδύνατη ή πολύ μικρή. Ένας τρόπος είναι, το φορολογικό σύστημα να φέρνει τους δύο συναλλασόμενους αντιμέτωπους και όχι να τους επιβάλλει την από κρυφού φοροδιαφυγή. Ένας τέτοιος φόρος είχε θεσπιστεί στην Ελλάδα το 1964 για την φορολογία της υπεραξίας των αστικών οικοπέδων αλλά καταργήθηκε βίαια τον Αύγουστο του 1967.

Τέτοιες ρυθμίσεις πάντως προϋποθέτουν τη ριζική αναμόρφωση του σημερινού φορολογικού μας συστήματος.

Πέρα απ' αυτό, μία μείωση τόσο των μέσων όσο και των οριακών φορολογικών συντελεστών, σε συνδυασμό με μία μείωση της προσδευτικότητας του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων θα πρέπει να συντελέσει σημαντικά στη μείωση της φοροδιαφυγής. (Στη σύγχρονη βιβλιογραφία γίνεται δεκτό ότι υπάρχει μία αντίστροφη σχέση μεταξύ φορολογικού βάρους και φοροδιαφυγής).

Φοροτεχνικά

Εκτός από το ίδιο το φορολογικό σύστημα, και η εφαρμοζόμενη σήμερα τεχνική βεβαίωσης και είσπραξης των φόρων, των ελέγχων κλπ. αποτελεί πρόσφορο έδαφος για φοροδιαφυγή. Αξίζει να σημειωθεί ότι η απλή καθυστέρηση πληρωμής των φόρων, κάτι πολύ σύνηθες στην Ελλάδα, αποτελεί φοροδιαφυγή. Γι' αυτό μία προσπάθεια για περιορισμό της φοροδιαφυγής θα πρέπει να δώσει μεγάλη σημασία και στον τομέα αυτό. Εμείς ενδεικτικά αναφέρουμε τα παρακάτω:

Θεωρείται σκόπιμη η κατάργηση του συμβιβασμού. Έτσι ο φορολογούμενος θα φέρει ακέραια την ευθύνη για το ύψος του εισοδήματος που δηλώνει και αυτό θα τον κάνει περισσότερο προσεκτικό. Εάν από το φορολογικό έλεγχο αποδειχθεί ότι το δηλούμενο εισόδημα δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα τότε θα επιβάλλονται αμέσως κυρώσεις που η σημασία τους θα είναι (προσδευτικά) ανάλογη με την απόκλιση που διαπιστώθηκε.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι η καταβολή προστίμων κλπ. με δόσεις είναι τελείως απαράδεκτη. Οποιαδήποτε ποινή (χρηματική) επιβάλλεται για αποδεδειγμένη φοροδιαφυγή θα είναι αμέσως απαιτητή από το δημόσιο.

Η κατάργηση του θεσμού του συμβιβασμού αποτελεί μέρος μιάς γενικότερης προσπάθειας που θα αποβλέπει στην μείωση της εξόρτησης του φορολογούμενου από τον τοπικό έφορο. Γι' αυτό και οι φορολογικοί έλεγχοι θα πρέπει να είναι σιφνιδιστικοί και από άτομα που δεν γνωρίζουν το φορολογούμενο. Η πληροφόρηση για τις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας των διαφόρων επιχειρήσεων είναι δυνατόν να γίνεται από άλλες πηγές.

Η χρήση των ταμειακών μηχανών αναμένεται από πολλούς ότι θα βοηθήσει σημαντικά στον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Η γνώμη μας είναι ότι η εισαγωγή των ταμειακών μηχανών με δεδομένο το

σημερινό φορολογικό σύστημα θα έχει μάλλον περιορισμένα αποτελέσματα. Το αδύνατο σημείο είναι εάν ο επιχειρηματίας θα κόβει αποδείξεις ή όχι. Με τις δυνατότητες ελέγχου αλλά και τη νοοτροπία που υπάρχει σήμερα δεν είναι απίθανο να μην κόβονται αποδείξεις. Γι' αυτό θα πρέπει να δοθούν διάφορα κίνητρα (φορολογικά και άλλα) στους καταναλωτές να ζητούν αποδείξεις.

III. Ανθρώπινος παράγων

Ενα σημαντικό βήμα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής είναι η βελτίωση των σχέσεων του φορολογούμενου με το κράτος και ιδιαίτερα με το Υπουργείο Οικονομικών. Γενικά το κράτος θα πρέπει να πείσει τους φορολογούμενους ότι ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο στην δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους παρά στην είσπραξη εσόδων. (Αυτή εξάλλου είναι και η Συνταγματική επιταγή) Και αυτό βέβαια είναι γενικότερο θέμα, αλλά η συμβολή του στη φοροδιαφυγή δεν πρέπει να παραγνωρίζεται.

Ενα μικρό μόνο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή θα ήταν η εισαγωγή κατάλληλων μαθημάτων στα Λύκεια και ιδιαίτερα στα πλαίσια της διδασκαλίας των Οικονομικών.

IV. Χρήση επιταγών

Μία σημαντική ρύθμιση που δεν έχει τύχει ιδιαίτερης προσοχής στην Ελλάδα είναι η γενίκευση της χρήσης επιταγών (PERSONAL CHEQUES). Σε χώρες που οι επιταγές αποτελούν το κυριότερο μέσο πληρωμής (π.χ. ΗΠΑ και Μεγάλη Βρετανία) έχει προκύψει ότι η φοροδιαφυγή (τα τελευταία χρόνια) συγκεντρώνεται στις ομάδες που δεν συναλλάσσονται με επιταγές. Παρατηρήθηκε επίσης ότι οι ίδιες ομάδες (υδραυλικοί, καθαριστές υαλοπινάκων κλπ) αποφεύγουν κατά το δυνατόν να δέχονται επιταγές από τους πελάτες τους για φορολογικούς λόγους. Απαραίτητη βέβαια προϋπόθεση είναι η δυνατότητα της Εφορίας να παίρνει στοιχεία από τις Τράπεζες). Η χρήση επιταγών θα βοηθήσει σημαντικά και στην αύξηση της παραγωγικότητας. Ο νόμος 820/78 (άρθρο 23) είχε μερικές πολύ ενδιαφέρουσες διατάξεις για την χρήση των επιταγών που δεν τέθηκαν ποτέ σε εφαρμογή.

V. Ενδεικτικές περιπτώσεις που είναι δυνατό να περιοριστεί η φοροδιαφυγή με τη λήψη απλών μέτρων.

1. Φοροδιαφυγή στα τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών.

Παρατηρείται μεγάλη φοροδιαφυγή στα τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών.

Προτάσεις: Η επιχείρηση που πωλεί την μοτοσυκλέτα να είναι υποχρεωμένη να παίρνει την άδεια κυκλοφορίας από το υπουργείο Συγκοινωνιών πριν από την πώληση.

Τα τέλη κυκλοφορίας να εισπράττονται από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις μαζί με τα ασφάλιστρα.

Η απόδειξη καταβολής των τελών κυκλοφορίας να τοποθετείται στον ανεμοθώρακα του αυτοκινήτου (όπως η απόδειξη της ασφάλειας).

2. Φοροδιαφυγή στο αγροτικό εισόδημα.

Η φοροδιαφυγή στο αγροτικό εισόδημα είναι καθολική. Το εισόδημα που δηλώνεται στην εφορία είναι μόλις το 0,4 του αγροτικού εισοδήματος, όπως το εμφανίζουν οι εθνικοί λογαριασμοί.

Προτάσεις: 1) Από την πώληση των προϊόντων

α) σε συνεταιρισμούς

β) εργοστάσια (π.χ. ξαχόρεως, κονσερβοποίησης κ.λ.π)

γ) στον ΟΒ, ΕΟΚ, κ.λπ.

δ) σε άλλους κρατικούς/ημικρατικούς φορείς.

2) από την είσπραξη επιδοτήσεων (εθνικών και ΕΟΚ)

3) από τις δηλώσεις ΦΠΑ.

4) από στοιχεία της Αγροτικής Τράπεζας (χρήση λιπόματος, μέγεθος εκμετάλλευσης)

είναι δυνατόν να προσδιορίζεται το εισόδημα μίας μεγάλης μερίδας γεωργών κ.λπ.

3. Χρήση επιταγών

Βλέπε παραπάνω

4. Χρήση μεταχρονολογημένων επιταγών.

Με τη χρήση μεταχρονολογημένων επιταγών επιτυγχάνεται η φοροδιαφυγή από το χαρτόσημο συναλλαγματικών.

Πρόταση: Οι μεταχρονολογημένες επιταγές, σε σημαντικό βαθμό, γίνονται δεκτές (παράνομα) από τις Τράπεζες και ιδιαίτερα από τις Κρατικές Τράπεζες. Αυτό πρέπει να σταματήσει. Παράλληλα, η μη πληρωμή συναλλαγματικής πρέπει να επισύρει τουλάχιστον ίσες ή και μεγαλύτερες κυρώσεις απ ότι της επιταγής. (Αλλαγή νομοθετικού πλαισίου). Τέλος, οι έλεγχοι της Τράπεζας της Ελλάδας σε επιχειρήσεις βρίσκουν πάντοτε μεταχρονολογημένες επιταγές, τις οποίες οι επιχειρήσεις θεωρούν ως μετρητά. Θα πρέπει να υποχρεούνται οι επιχειρήσεις αυτές που έχουν στην κατοχή τους μεταχρονολογημένες επιταγές να πληρώνουν αμέσως το χαρτόσημο που αντιστοιχεί σε συναλλαγματικές ίσες αξίας.

5. Ταμειακές μηχανές ή τερματικά.

Το θέμα αυτό είναι πολύ σημαντικό και ως γνωστό κυοφορείται πολύ καιρό.

Η λύση των τερματικών είναι καλύτερη και φθηνότερη κατά τη γνώμη μας, από αυτή των ταμειακών μηχανών με ειδικές προδιαγραφές μνήμης κ.λπ. Το μόνο τρωτό σημείο στη χρήση ταμειακών μηχανών ή τερματικών είναι η μη έκδοση απόδειξης ή η έκδοση απόδειξης με χαμηλότερο ποσό.

6. Εισόδημα οικοδόμων.

Τα ημερομίσθια στις οικοδομές έχουν φθάσει σε μεγάλα ύψη (π.χ. 12.000 δραχ. την ημέρα χωρίς ΙΚΑ) και οι εργαζόμενοι είναι ουσιαστικά αφορολόγητοι. Τα διάφορα επιδόματα που έχει θεσπίσει το ΙΚΑ για τους άνεργους οικοδόμους, έχουν σαν αποτέλεσμα την απώλεια ασφαλιστικών εισφορών και την απόκρυψη αντίστοιχου φορολογητέου εισοδήματος. Προτείνεται το ύψος των επιδομάτων να είναι ευθέως ανάλογο με το ύψος των εισφορών και στη συνέχεια να υπάρχει συνεργασία ΙΚΑ και υπουργείου οικονομικών.

7. Φοροδιαφυγή στα επαγγελματικά αυτοκίνητα.

Όπως είναι γνωστό υπάρχει έκτεταμένη φοροδιαφυγή από τον ειδικό φόρο κατανάλωσης στα αγροτικά αυτοκίνητα, υπάρχει όμως και αντίστοιχη φοροδιαφυγή σε άλλες κατηγορίες επαγγελματικών αυτοκινήτων, η οποία είναι λιγότερο γνωστή. Στην περίπτωση των οικοδόμων π.χ. ένας τεχνίτης γίνεται για μερικούς μήνες εργολάβος, αγοράζει επαγγελματικό αυτοκίνητο, χωρίς φόρους και στη συνέχεια καταθέτει τα βιβλία στην εφορία και δηλώνει ότι στο μέλλον θα εργάζεται ως (μισθωτός) τεχνίτης. Εξακολουθεί όμως να έχει το αυτοκίνητο για το οποίο κανείς δεν τον ενοχλεί.

8. Φοροδιαφυγή ΦΑΠ

Τα έσοδα του ΦΑΠ από το 1982 έως και το 1988 έχουν παρουσιάσει ελαστικότητα 0,44 έναντι συνολικής ελαστικότητας των φορολογικών εσόδων 1,1. Εάν δε λάβει κανείς υπόψη του ότι οι τιμές των ακινήτων αυξήθηκαν ταχύτερα από το ονομαστικό GNP, μπορεί να πάρει μία ιδέα του μεγέθους της φοροδιαφυγής που συντελείται εδώ.

Εως ότου να συνταχθεί το εθνικό κτηματολόγιο, προτείνονται τυχαίοι έλεγχοι από μικτά συνεργεία του υπουργείου οικονομικών και της τοπικής Αυτοδιοίκησης.

9. Ο φορολογικός έλεγχος των επιχειρήσεων θα διευκολυνθεί σημαντικά από την εισαγωγή του ενιαίου λογιστικού σχεδίου σε όλες τις επιχειρήσεις, μικρές ή μεγάλες. Επίσης θεωρείται απαραίτητη η τήρηση βιβλίου αποθήκης από όλες τις επιχειρήσεις. (Πόγιο σέπτημα των επιχειρήσεων είναι να μην τηρούν βιβλίο αποθήκης!)

10. Φοροδιαφυγή στα ενοίκια. Η φοροδιαφυγή στα ενοίκια είναι μέγιστη.

Η "κατόργηση" κάθε ελέγχου στη διαμόρφωση των ενοικίων θα βοηθήσει στην αναγραφή των πραγματικών μισθωμάτων στα μισθωτήρια συμβόλαια και στην σύλληψη της αντίστοιχης φορολογητέας ύλης.

11. Σύσταση μόνιμης υπηρεσίας μελετών στο υπουργείο οικονομικών.

Αυτό το μέτρο θεωρείται τελείως απαραίτητο για πολλούς λόγους. Ενα τμήμα της υπηρεσίας αυτής θα ασχολείται (σε επιτακτικό επίπεδο) με την επινόηση μεθόδων περιορισμού της φοροδιαφυγής.

Β. ΜΑΝΕΣΙΩΤΗΣ

Αύγουστος 1989